

Hørings svar – Forslag til endring av forskrift om vedtekter for Norges Forskningsråd

Til
Kunnskapsdepartementet

Fra
Styret i Norges forskningsråd

Dato
14.02.2023

Kunnskapsdepartementets forslag

Vi viser til høringsnotat av 05.01.2023, der det foreslås at bestemmelsene i vedtektene til Forskningsrådet, med unntak av § 7, integreres i en virksomhets- og økonomiinstruks. Virksomhetens formål eller hovedoppgaver, som i dag er regulert i §§ 1 og 2 i vedtektene, vil ikke endres. Forskningsrådets roller, oppgaver og funksjon i det norske forskningssystemet vil først gjennomgås i forbindelse med Stortingsmeldingen om forskningssystemet som er varslet i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP).

Videre foreslås det at adgangen til å oppnevne styret legges til Kunnskapsdepartementet (KD) i stedet for Kongen i statsråd, og det vil vurderes om den midlertidige ordningen med et noe mindre styre bør videreføres på permanent basis.

Departementet begrunner behov for en forkortet høring med at øvrige departementers oppfølging av Forskningsrådet ikke påvirkes, og de foreslåtte endringer er av begrenset karakter.

Styrets størrelse

Styret har forståelse for behovet å vurdere endringer i vedtektene med hensyn til antall medlemmer i Forskningsrådets styre. En viss reduksjon i antallet fra de 11, fastsatt i vedtektene, vil tydeliggjøre styrets rolle som leder av forvaltningsorganet, samt sikre kompetanse, kapasitet, tilstrekkelig bredde og helhetstenkning. Vi vil anbefale at styret framover bør bestå av 7 medlemmer samt 2 medlemmer valgt av og blant de ansatte.

Antall og sammensetning i styret må også vurderes i sammenheng med sammensetning av og mandat til Forskningsrådets porteføljestyre. I det pågående arbeidet med revisjon av porteføljestrukturen vurderes det å flytte alle investeringsbeslutninger til porteføljestyrene, det vil blant annet innebære at porteføljestyrene vil måtte styrke sin fag- og forskningsstrategiske rolle. Porteføljestyrestrukturen vil fortsatt sikre representativitet og bred deltagelse, og styret vil ivareta sin rolle som strategisk, ansvarlig og overordnet organ på en god måte med 7 medlemmer.

Forskningsrådets styre anbefaler at antall styremedlemmer reduseres fra 11 til 7 medlemmer.

Integrering av Forskningsrådets vedtekter i en virksomhets- og økonomiinstruks

Regjeringen har varslet en gjennomgang av forskningssystemet, herunder Forskningsrådets roller, oppgaver og funksjon, som skal munne ut i en stortingsmelding om forsknings- og innovasjonssystemet våren 2025. Styret mener det er uheldig på nåværende tidspunkt å ta et partielt grep som foregriper en helhetlig utredning og vurdering. En helhetlig utredning vil kunne se innretning og organisering av

styringen av Forskningsrådet i en større sammenheng, og sikre at ulike aspekter ved endringen blir godt belyst.

Det er derfor styrets anbefaling at vedtektene ikke integreres i virksomhets- og økonomiinstruksen på nåværende tidspunkt. Styret imøteser en grundig vurdering av saken ved den varslede gjennomgangen av Forskningsrådet.

Styret mener at blant annet følgende forhold bør belyses i gjennomgangen av Forskningsrådets roller, oppgaver og funksjon

- **Fra forskrift til instruks.** Forskningsrådet har i dag vedtekter som regulerer formål og oppgaver, herunder særskilt om styrets ansvar. Vedtektene er fastsatt som forskrift, med krav til høring ved endringer.

Hvilke konsekvenser vil det få om forskrift erstattes av instruks, slik at oppnevning av Forskningsrådets styre og øvrige endringer i formål og oppgaver, ikke lenger blir gjenstand for høring og ikke lenger besluttet av regjeringen som helhet?

- **Sektorprinsippet.** Til forskjell fra alle andre forvaltningsorgan mottar Forskningsrådet bevilgning og styringssignal fra samtlige departementer. Dette har ligget til grunn for dagens innretning med oppnevning av styret av Kongen i Statsråd ved kongelig resolusjon, og høring ved forskriftsendring. Sektorprinsippet som er grunnleggende i norsk forskningspolitikk, skal sikre at alle departementer kan utøve et aktivt forskningspolitisk engasjement. Alle 15 departementer har styringsrett for sine midler til Forskningsrådet. KD er Forskningsrådets eierdepartement, koordinerende departement på forskningsområdet, og samtidig et sektordepartement på linje med de andre departementene. Vi viser i denne sammenheng til utdannings- og forskningskomiteens innstilling om LTP¹ der komiteen påpeker at både finansieringen og styringen av forskningen skjer på tvers av fagsektorer, og selve forskningen er gjerne også tverrsektoriell. Dette begrunner behovet for en tverrsektoriell, koordinerende og langsiktig forskningsstyring og finansiering.

Hvordan vil sektorprinsippet, Kunnskapsdepartementets koordinerende rolle, samt de øvrige departementenes styring av Forskningsrådet påvirkes av at vedtektene erstattes med en instruks?

- **Forskningsrådets rolle som uavhengig rådgivningsorgan.** Prinsippet om faglig uavhengighet var sentralt ved opprettelsen av Forskningsrådet i 1993, da organisering og tilknytningsform ble vedtatt². Forskningsrådet er som konsekvens av dette ett av et fåtall virksomheter hvor den faglige uavhengigheten er nedfelt i lov eller forskrift, jf. vedtektene §§ 3 og 4³. Stortingsmeldingen om opprettelsen av Forskningsrådet la vekt på at forskningsråd generelt har, og skal ha, en betydelig grad av forvaltningsmessig frihet – også med tanke på å ivareta den utøvende forskningssektor med norm om forskningens uavhengighet.

Forskningsrådet skal som nasjonalt forskningsstrategisk organ gi råd til myndighetene om utforming av forskningspolitikken. Rådgivningsfunksjonen er fastsatt i vedtektene og ett av fem mål i departementenes styringssystem for Forskningsrådet – begge relevante forhold i diskusjonen om forvaltningsmessig frihet. Vi viser i denne sammenheng til NOU 2019:5 Ny forvaltningslov:

¹ Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032, Innst. 170 S (2022-2023), s. 4.

² St.meld. nr. 43 (1991-92)

³ DIFI-notat 2019:3, s. 9

*"For enkelte forvaltningsorganer som i hovedsak har andre oppgaver, kan det være fastsatt at de skal gi råd til regjeringen og departementene (f.eks. Norges Forskningsråd). Når et organ har til formål å gi uavhengige råd basert på den fagkunnskap som finnes i rådet og eventuelt dets sekretariat, sier det etter utvalgets mening seg selv at rådsorganet må ha en uavhengig stilling."*⁴

Legitimitet og forskningens uavhengighet er videre et sentralt aspekt i organiseringen av forskningsråd i land det er naturlig å sammenligne seg med. Disse er organisert med egne styrever og har sine hovedoppgaver og organisering nedfelt i lov⁵.

Hvordan vil Forskningsrådets fagstrategiske rolle generelt, og særskilt rollen som forskningspolitisk rådgiver til Storting, regjering og forvaltning påvirkes av en endring der den faglige uavhengigheten ikke er nedfelt i lov eller forskrift?

- **Omfanget av endringer i vedtektenes innhold.** KD skriver i høringsnotatet at "innholdet i vedtektene i stor grad videreføres og integreres i en ny virksomhets- og økonomiinstruks".

Styret understreker at det er viktig at eventuelle endringer som vurderes utredes og sendes på høring i forkant slik at konsekvensene blir tilstrekkelig belyst.

Konklusjon

Styret anbefaler at Kunnskapsdepartementet, ihht. vedtektene § 8, endrer antall medlemmer i styret fra 11 til 7 faste medlemmer, dvs. endrer § 4 første ledd.

Styret anbefaler at behov for øvrige endringer i styringen av Forskningsrådet utredes som del av gjennomgangen av Forskningsrådet forbindelse med Stortingsmeldingen om forskningssystemet.

---

⁴ NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandling i offentlig forvaltning (forvaltningsloven), s. 523

⁵ Gjelder blant annet Sverige, Danmark, Finland og Storbritannia.